

ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

18005, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 307, тел. канцелярії (0472) 31-21-49, inbox@ck.arbitr.gov.ua

УХВАЛА

04 березня 2024 року

Черкаси

Справа №925/272/24

Господарський суд Черкаської області у складі судді Зарічанської З.В., розглянувши матеріали позовної заяви Приватного акціонерного товариства "Уманьгаз", ідентифікаційний код 03361419, вул. Дерев'янка, буд. 19, м. Умань, Черкаська обл., 20300, до відповідача - держави Російська Федерація в особі Міністерства юстиції Російської Федерації, вул. Житня, 14, м. Москва, 119991, про стягнення 3 704 617,67 грн,

ВСТАНОВИВ:

28.02.2024 до Господарського суду Черкаської області надійшла позовна заява Приватного акціонерного товариства "Уманьгаз" з вимогою стягнути з держави Російська Федерація в особі Міністерства юстиції Російської Федерації 3 704 617,67 грн.

Позовні вимоги позивач обґрунтовує тим, що внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України зазнали обстрілу та руйнування об'єкти рухомого та нерухомого майна позивача, чим останньому завдано збитків.

Відповідно до ст. 3 Господарського процесуального кодексу України (далі - ГПК України) судочинство в господарських судах здійснюється відповідно до Конституції України, цього Кодексу, Закону України "Про міжнародне приватне право", Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Згідно з ч. 1 ст. 79 Закону України "Про міжнародне приватне право", пред'явлення позову до іноземної держави, залучення іноземної держави до участі в справі як відповідача або третьої особи, накладення арешту на майно, яке належить іноземній державі та знаходиться на території України, застосування щодо такого майна інших засобів забезпечення позову та звернення стягнення на таке майно можуть бути допущені лише за згодою компетентних органів відповідної держави, якщо інше не передбачено міжнародним договором України або законом України.

Відповідно до положень ст. 5 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про юрисдикційні імунітети держав та їх власності від 02.12.2004 держава користується імунітетом, щодо себе та своєї власності, від юрисдикції судів іншої держави з урахуванням положень цієї Конвенції.

Згідно зі ст. 7 зазначеної Конвенції держава не може посилатися на імунітет від юрисдикції при розгляді у суді іншої держави по відношенню до будь-якого питання або справи, якщо вона явно висловила згоду на здійснення цим судом юрисдикції щодо такого питання або справи у силу: а) міжнародної угоди; б) письмового договору; або с) заяви у суді або письмового повідомлення у рамках конкретного розгляду.

У даній справі, позивач звернувся до суду з позовом до Російської Федерації про відшкодування шкоди, завданої йому внаслідок ворожого обстрілу зі сторони Російської Федерації на території України.

У цій категорії спорів (про відшкодування шкоди, завданої фізичній особі, її майну, Вих. № 925/272/24/3039/2024

*25*1387483*1*0*

здоров'ю, життю у результаті збройної агресії РФ) іноземна держава-відповідач не користується судовим імунітетом проти розгляду судами України таких судових справ.

У таких висновках суд керується тим, що дії іноземної держави вийшли за межі своїх суверенних прав, оскільки будь-яка іноземна держава не має права втручатися шляхом збройної агресії в іншу країну.

У п. 4 ч. 1 ст. 2 Статуту ООН закріплений принцип, згідно з яким всі члени Організації Об'єднаних Націй утримуються у їх міжнародних відносинах від загрози силою чи її застосування як проти територіальної недоторканності чи політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим чином, несумісним з Цілями Об'єднаних Націй.

Відповідно до ч. 1 ст. 1 Статуту ООН Організація Об'єднаних Націй переслідує ціль підтримувати міжнародний мир і безпеку і з цією ціллю вживати ефективні колективні заходи для попередження та усунення загрози світу й актів агресії чи інших порушень миру, і проводити мирними засобами, відповідно до принципів справедливості і міжнародного права, залагодження чи вирішення міжнародних спорів чи ситуацій, які можуть призвести до порушення миру.

У міжнародному праві кодифіковані підстави для обмеження судового імунітету іноземної держави внаслідок завдання фізичної шкоди особі або збитків майну, так званий "деліктний виняток" (англ. "tort exception"). Умовами, необхідними для застосування "деліктного винятку", є: 1) принцип територіальності: місце дії/бездіяльності має бути на території держави суду; 2) присутність автора дії/бездіяльності на території держави суду в момент вчинення дії/бездіяльності (агента чи посадової особи іноземної держави); 3) дія/бездіяльність ймовірно може бути привласнена державі; 4) відповідальність за дії/бездіяльність передбачена положеннями законодавства держави суду; 5) завдання смерті, фізичної шкоди особі, збитків майну чи його втрата; 6) причинно-наслідковий зв'язок між діями/бездіяльністю і завданням смерті, фізичної шкоди особі або збитків майну чи його втратою.

Визначаючи, чи поширюється на РФ судовий імунітет у даній справі, суд врахував таке: предметом позову є відшкодування шкоди, завданої юридичній особі внаслідок ворожого обстрілу зі сторони РФ; місцем завдання шкоди є територія суверенної держави Україна; передбачається, що шкода завдана РФ, яка порушила принципи та цілі, закріплені у Статуті ООН, щодо заборони військової агресії, вчиненої стосовно іншої держави - України; вчинення актів збройної агресії іноземною державою не є реалізацією її суверенних прав, а свідчить про порушення зобов'язання поважати суверенітет та територіальну цілісність іншої держави - України, що закріплено у Статуті ООН; національне законодавство України виходить із того, що за загальним правилом шкода, завдана в Україні особі в результаті протиправних дій будь-якої іншої особи (суб'єкта), може бути відшкодована за рішенням суду України (за принципом "генерального делікту").

Крім того, юрисдикція судів України поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення. У передбачених законом випадках суди розглядають також інші справи (частина третя статті 124 Конституції України). Тобто, у разі застосування "деліктного винятку" будь-який спір, що виник на її території у громадянина України, навіть з іноземною країною, зокрема й РФ, може бути розглянутий та вирішений судом України як належним та повноважним судом.

Відповідно до правового висновку викладеного у постанові Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 14.04.2022 у справі № 308/9708/19 ЩОДО СУДОВОГО ІМУНІТЕТУ РФ У СПРАВАХ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ДЕРЖАВОЮ-АГРЕСОРОМ Верховний Суд дійшов висновку, що РФ, вчинивши неспровокований та повномасштабний акт збройної агресії проти Української держави, численні акти геноциду Українського народу, не вправі надалі посилатися на свій судовий імунітет, заперечуючи тим самим юрисдикцію судів України на розгляд та вирішення справ про відшкодування шкоди, завданої такими актами агресії фізичній особі громадянину України. Верховний Суд виходив із того, що названа країна-агресор діяла не у межах свого

Вих. № 925/272/24/3039/2024

суверенного права на самооборону, навпаки віроломно порушила усі суверенні права України, діючи на її території, а тому безумовно надалі не користується у такій категорії справ своїм судовим імунітетом. Таким чином, починаючи з 2014 року, немає необхідності в направленні до посольства РФ в Україні запитів щодо згоди РФ бути відповідачем у справах про відшкодування шкоди у зв'язку з вчиненням РФ збройної агресії проти України й ігноруванням нею суверенітету та територіальної цілісності Української держави. А з 24 лютого 2022 року таке надсилання неможливе ще й з огляду на розірвання дипломатичних відносин України з РФ.

У Постановах від 18.05.2022 у справах у справах № 428/11673/19 та № 760/17232/20-ц Касаційний цивільний суд Верховного Суду розширив правові висновки, згідно яких підтримання юрисдикційного імунітету Російської Федерації позбавить позивача ефективного доступу до суду для захисту своїх прав, що є несумісним з положеннями пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Судовий імунітет Російської Федерації не застосовується з огляду на звичаєве міжнародне право, кодифіковане в Конвенції ООН про юрисдикційні імунітети держав та їх власності (2004). Підтримання імунітету Російської Федерації є несумісним із міжнародно-правовими зобов'язаннями України в сфері боротьби з тероризмом.

Судовий імунітет Російської Федерації не підлягає застосуванню з огляду на порушення Російською Федерацією державного суверенітету України, а отже, не є здійсненням Російською Федерацією своїх суверенних прав, що охороняються судовим імунітетом.

Велика Палата Верховного Суду у своїй постанові від 12.05.2022 у справі № 635/6172/17 (п. 49) підтримала правовий висновок, викладений у постанові від 14.04.2022 у справі № 308/9708/19 колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду, стосовно того, що суд України, розглядаючи справу, де відповідачем визначено РФ, має право ігнорувати імунітет цієї країни та розглядати справи про відшкодування шкоди, завданої фізичній особі в результаті збройної агресії РФ, за позовом, поданим саме до цієї іноземної країни.

Також Велика Палата Верховного Суду у своїй постанові від 12.05.2022 у справі № 635/6172/17 (п. 50) дійшла висновку, що Російська Федерація як держава-окупант відповідно до IV Гаазької конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додатка до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 року, Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року та Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року несе відповідальність за порушення захисту прав цивільного населення. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної внаслідок тимчасової окупації держави Україна, юридичним особам, громадським об'єднанням, громадянам України, іноземцям та особам без громадянства, у повному обсязі покладається на РФ як на державу, що здійснює окупацію (частини п'ята та дев'ята статті 5 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України").

Враховуючи викладене, суд доходить висновку, що звертаючись із позовом до Російської Федерації в особі Міністерства юстиції Російської Федерації для правильного вирішення спору позивач не потребує згоди компетентних органів держави Російської Федерації на розгляд справи у судах України або наявності міжнародної угоди між Україною та Російською Федерацією з цього питання.

Відповідно до ч. 1 ст. 176 ГПК України за відсутності підстав для залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви чи відмови у відкритті провадження суд відкриває провадження у справі протягом п'яти днів з дня надходження позовної заяви або заяви про усунення недоліків, поданої в порядку, передбаченому статтею 174 цього Кодексу.

Розглянувши матеріали позовної заяви, форма і зміст якої відповідають вимогам ст. 162, 164 ГПК України, господарський суд дійшов висновку, що вказану заяву слід

Вих: № 925/272/24/3039/2024

розглядати за правилами загального позовного провадження.

Враховуючи розірвання дипломатичних відносин України з Російською Федерацією, що унеможлиблює надсилання даної ухвали на адресу відповідача в особі Міністерства юстиції Російської Федерації, повідомлення відповідача про дату, час та місце проведення підготовчого засідання у даній справі буде здійснено шляхом розміщення на сайті Судової влади України відповідного оголошення-повідомлення.

Керуючись статтями 120, 121, 122, 162, 164-167, 176, 234-235 Господарського процесуального кодексу України, господарський суд

УХВАЛИВ:

1. Прийняти позовну заяву до розгляду та відкрити провадження у справі №925/272/24.

2. Справу № 925/272/24 розглядати за правилами загального позовного провадження.

3. Підготовче засідання призначити на 21.03.2024 об 11:30.

Засідання відбудеться у приміщенні Господарського суду Черкаської області за адресою: 18005, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 307, в залі судових засідань № 315.

4. Відповідач має право у строк протягом 15 днів з дня отримання ухвали про відкриття провадження у справі подати відзив на позовну заяву, що має відповідати вимогам ст. 165 Господарського процесуального кодексу України та докази, які підтверджують обставини, на яких ґрунтуються заперечення відповідача, якщо такі докази не надані позивачем. Копія відзиву та доданих до нього документів повинна бути надіслана (надана) позивачу одночасно з надісланням (наданням) відзиву до суду. Докази надіслання (надання) відзиву на позовну заяву позивачу надати суду. У разі ненадання відповідачем відзиву у встановлений судом строк без поважних причин, суд вирішує справу за наявними матеріалами.

5. Позивач має право у строк протягом 5 днів з дня отримання відзиву на позовну заяву надати відповідь на відзив, що має відповідати вимогам ч. 3-6 ст. 165 Господарського процесуального кодексу України. Докази надіслання (надання) відповіді на відзив відповідачу надати суду.

6. Відповідач має право у строк протягом 5 днів з дня отримання відповіді на відзив подати заперечення, що мають відповідати вимогам ч. 3-6 ст. 165 Господарського процесуального кодексу України. Докази надіслання (надання) заперечення позивачу надати суду.

До відома учасників, документи необхідно надіслати суду з супровідним листом.

Представникам учасників справи, у разі прибуття у судові засідання, необхідно мати документ, що посвідчує особу, а також документи, що підтверджують їхні повноваження, копії яких надаються господарському суду для долучення до матеріалів справи.

Копії доказів (крім речових доказів), що подаються до суду, заздалегідь надсилаються або надаються особою, яка їх подає, іншим учасникам справи. Суд не бере до уваги відповідні докази у разі відсутності підтвердження надсилання (надання) їх копій іншим учасникам справи, крім випадку, якщо такі докази є у відповідного учасника справи або обсяг доказів є надмірним, або вони подані до суду в електронній формі, або є публічно доступними.

Реєстрація в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, не позбавляє права на подання документів до суду в паперовій формі. Особа, яка зареєструвала електронний кабінет в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, може подавати процесуальні, інші документи, вчиняти інші процесуальні дії в електронній формі виключно за допомогою Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи або її окремої підсистеми (модуля), що забезпечує обмін документами, з використанням власного електронного підпису, прирівняного до власноручного підпису відповідно до Закону України "Про електронні довірчі послуги", якщо інше не передбачено цим Кодексом. (абз. 1 ч. 6, абз. 1, 2 ч. 8 ст. 6 Господарського

Вих. №925/272/24/3039/2024

процесуального кодексу України)

Якщо Господарським процесуальним кодексом України передбачено обов'язок учасника справи надсилати копії документів іншим учасникам справи, такі документи можуть направлятися вказаним особам з використанням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи в електронній формі, крім випадків, коли інший учасник не має офіційної електронної адреси. (ч. 7 ст. 42 Господарського процесуального кодексу України)

Додатково господарський суд повідомляє, що відповідно до ст. 42 ГПК України, учасники справи, за наявності у них електронного кабінету мають можливість ознайомлення з матеріалами справи через Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему або її окрему підсистему (модуль), що забезпечує обмін документами. Всі документи, які надійшли до справи приєднуються господарським судом в електронному вигляді до документу "Позовна заява", документи, які надійшли до суду через систему "Електронний суд" приєднуються до документу "Реєстраційна картка документа, що надійшов з кабінету ЕС", протоколи судових засідань приєднуються до документа "Картка збереження технічного запису та протоколу (журналу) судового засідання".

Вебадреса сторінки на офіційному вебпорталі судової влади України в мережі Інтернет, за якою учасники справи можуть отримати інформацію по справі, що розглядається: <http://court.gov.ua/fair/>.

Ухвала набирає законної сили з моменту її підписання та не підлягає оскарженню.

Копії ухвали направити позивачу через систему "Електронний суд", відповідача повідомити шляхом опублікування оголошення на офіційній сторінці Господарського суду Черкаської області вебсайту "Судова влада" в порядку ст. 122 Господарського процесуального кодексу України.

Суддя

Зоя ЗАРІЧАНСЬКА